

Türkiye'nin Tektonik Yapısı

Anadolu Levhası; Avrasya, Afrika ve Arabistan levhaları arasında yer almaktadır. Türkiye arazisi; Afrika Levhası'nın kuzeye, Avrasya Levhası'nın da güneye doğru hareket etmesi nedeniyle sıkışmaya uğramaktadır. Bu tektonik hareketlerin etkisiyle milyonlarca yıllık bir süreçte orojenez meydana gelmiş; Türkiye'nin kuzeyinde Kuzey Anadolu Dağları, güneyinde ise Toros Dağları yükselmiştir. Arabistan Levhası'nın da kuzeye doğru hareket etmesiyle Türkiye'nin doğusunda sıkışma ve yükselmeler olmuştur. Bu sıkışmanın etkisiyle kırılmalar olmuş, fay hatları belirginleşmiş, şiddetli depremler ve volkanizma yaşanmıştır. Anadolu Levhası, bu sıkışmanın etkisiyle her yıl yaklaşık 2-3 cm batıya doğru kaymaktadır. Bu süreçte Türkiye'de üç ana fay sistemi oluşmuştur (Harita 3.6).

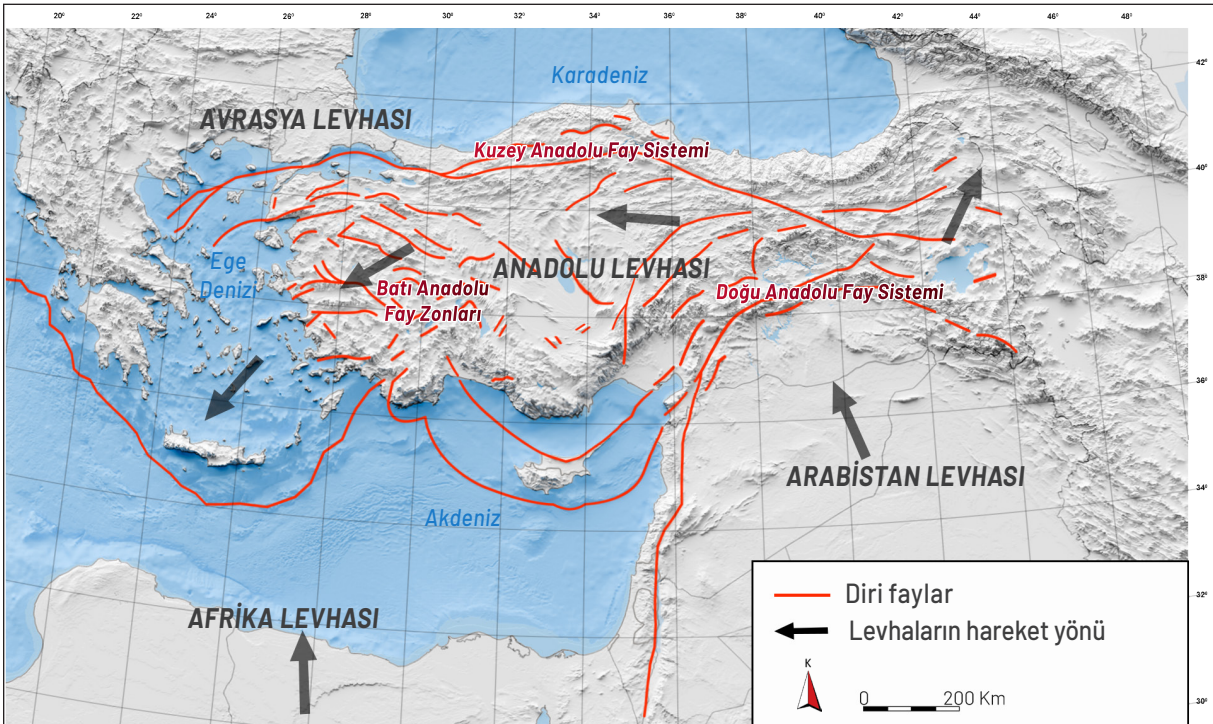
Kuzey Anadolu Fay Sistemi, Anadolu ve Avrasya levhalarını birbirinden ayırır ve iki levha bu fay sistemi boyunca ters yönlerde kayar. Bu fay sistemi boyunca graben özelliğinde çok sayıda çöküntü alanı bulunmaktadır. Bu çöküntü alanlarından başlıcaları Adapazarı, Bolu, Düzce, Tosya, Suluova, Niksar, Erzurum, Iğdır ovalarıdır.

Doğu Anadolu Fay Sistemi, Anadolu Levhası'nı Arabistan ve Afrika levhalarından ayırır. Afrika'nın gü-

neyine kadar uzanan ayrılma fayının bir parçasıdır. Çok sayıda çöküntü alanı bulunan Doğu Anadolu Fay Sistemi boyunca levhalar birbirine ters yönde kaymaktadır. Bu alanların başlıcaları Amik, Kahramanmaraş, Elâzığ ve Muş ovalarıdır.

Türkiye'nin batı kısmı da oldukça kırıklı bir arazi yapısına sahiptir. Bu bölgedeki fay hatlarına genel olarak **Batı Anadolu Fay Zonları** adı verilir. Bu fay zonlarının bulunduğu kırıklı arazide horst özelliğindeki kırık dağları oluşmuştur. Bu dağların başlıcaları Bozdağlar, Aydın Dağları ve Menteşe Dağlarıdır. Bu dağlar arasında graben çöküntü alanı özelliğinde Bakırçay, Gediz, Küçük Menderes ve Büyük Menderes ovaları oluşmuştur.

Türkiye'de bu üç ana fay sisteminin bulunduğu bölgelerde tarihsel süreçte volkanik faaliyetler gerçekleşmiştir. Büyük ve Küçük Ağrı, Tendürek, Süphan, Nemrut, Erciyes, Karadağ, Hasan Dağı ve Melendiz Dağı ile Kula volkanları Türkiye'deki başlıca volkan konileridir. Bunun dışında başta Kars, Ardahan, Nevşehir platoları olmak üzere geniş alanları örten lav ve tüf platoları da oluşmuştur. Türkiye'deki üç ana fay sisteminin bulunduğu bölgelerde jeotermal alanlar geniş yer kaplar. Türkiye'deki sıcak su kaynaklarının büyük kısmı bu alanlardadır.

Harita 3.6: Türkiye'nin tektonik yapısı ve levhaların hareket yönleri